

SOCIALE VOORZIENINGEN EN SOCIALE VERZEKERINGEN

- De **sociale voorzieningen** worden door de overheid betaald uit de algemene middelen.
- De **sociale verzekeringen** worden betaald uit premieafdrachten.
Sociale verzekeringen zijn door de overheid collectief verplicht gesteld. Sociale verzekeringen berusten op solidariteit, de premie wordt geheven naar draagkracht.
Sociale verzekeringen worden onderverdeeld in werknemersverzekeringen en volksverzekeringen.
 - **Werknemersverzekeringen** zijn bedoeld voor mensen in loondienst.
De verschuldigde premie, betaald door werkgevers en werknemers, wordt ingehouden op het loon.
 - **Volksverzekeringen** zijn bedoeld voor iedereen.
De verschuldigde premie, betaald door premieplichtigen, wordt afgedragen aan de belastingdienst.

SOCIALE VOORZIENINGEN

Voorbeelden van sociale voorzieningen zijn de Participatiewet en de Toeslagenwet.

- De **Participatiewet** is de belangrijkste sociale voorziening. De Participatiewet moet ervoor zorgen dat meer mensen, met en zonder beperking, werk vinden bij een gewone werkgever. Doel van de Participatiewet is ondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstand door gemeenten. Werk gaat voor inkomen: oogmerk is om mensen te helpen bij het vinden van betaald werk en het verkrijgen van een eigen inkomen.
- De Toeslagenwet (**TW**) zorgt voor een aanvulling op een aantal uitkeringen tot het sociaal minimum. Het sociaal minimum is het bedrag dat men nodig heeft om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.

WERKNEMERSVERZEKERINGEN

- De Werkloosheidswet (**WW**) beschermt werknemers tegen de financiële gevolgen van werkloosheid.
- De Wet verlenging loondoorbetalingsverplichting bij ziekte (**Wvlbz**) verplicht werkgevers maximaal twee jaar lang 70% van het laatstverdiende loon door te betalen aan zieke werknemers.
De Ziektewet (**ZW**) zorgt ervoor dat mensen die geen werkgever (meer) hebben, bijvoorbeeld flexwerkers en uitzendkrachten, ziekengeld ontvangen.
- De kern van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (**WIA**) is het bevorderen van arbeidsgeschiktheid, in plaats van het aantonen van arbeidsongeschiktheid. Werkgevers en werknemers zijn verantwoordelijk voor preventie, verzuimbegeleiding en werkhervatting. Alle inspanningen zijn erop gericht dat mensen die nog in staat zijn te werken zo snel mogelijk weer aan de slag gaan.
Mensen die volledig of gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn geworden, kunnen een uitkering ontvangen. Deze uitkering gaat in na de wettelijke loondoorbetalingstermijn van 2 jaar.

VOLKSVERZEKERINGEN

- De Algemene Ouderdomswet (**AOW**) is een door de overheid geregeld 'ouderdomspensioen' voor iedereen die in Nederland woont of werkt. Om voor een volledig AOW-pensioen in aanmerking te komen, moet je wel van je 15e tot de AOW-leeftijd in Nederland hebben gewoond of gewerkt.
De AOW-leeftijd is gekoppeld aan de levensverwachting. In de afgelopen decennia zijn we gemiddeld steeds ouder geworden en om de AOW betaalbaar te houden stijgt de AOW-leeftijd mee met de levensverwachting. In 2024 komt de AOW-leeftijd uit op 67 jaar. Vanaf 2025 zal de AOW-leeftijd voor elk jaar dat de levensverwachting stijgt met 8 maanden omhoog gaan.
- De Algemene nabestaandenwet (**Anw**) regelt het recht op een uitkering voor nabestaanden en (half)wezen.
- De Wet maatschappelijke ondersteuning (**Wmo**) is erop gericht dat zoveel mogelijk mensen blijven meedoen aan de samenleving en zelfstandig blijven wonen. De Wet langdurige zorg (**Wlz**) is bedoeld voor ouderen en gehandicapten die permanent toezicht en zorg nodig hebben.
- De Algemene Kinderbijslagwet (**AKW**) heeft tot doel een financiële tegemoetkoming te verstrekken voor het verzorgen en opvoeden van kinderen (tot maximaal 18 jaar).
(De AKW is een uitzondering: de kosten van deze wet worden betaald uit de algemene middelen en deze volksverzekering is dus eigenlijk een sociale voorziening.)

DE ZORGVERZEKERINGSWET

Een aparte verzekering is de Zorgverzekeringswet (**Zvw**). Deze wet regelt voor iedereen een basispakket voor medische zorg. Iedereen is verplicht zich voor dit basispakket te verzekeren bij een zorgverzekeraar naar keuze. Verzekerden van 18 jaar en ouder moeten voor het basispakket een zorgpremie betalen (voor kinderen tot 18 jaar is geen premie verschuldigd).

Naast de zorgpremie betaalt iedereen met een eigen inkomen nog een inkomensafhankelijke bijdrage.

Voor werknemers wordt deze bijdrage door de werkgever betaald (werkgeversheffing Zvw).

Voor mensen met een laag inkomen wordt een deel van de premiekosten vergoed (zorgtoeslag).

De bedoeling van de Zorgverzekeringswet is dat zorgverzekeraars onderling gaan concurreren. Zij moeten prijsafspraken maken met zorgaanbieders, zoals ziekenhuizen en specialisten. Zorgverzekeraars zijn niet (meer) verplicht om met elke zorgaanbieder een contract af te sluiten. De zorgaanbieders worden op deze manier aangezet tot concurrentie met elkaar. Door deze marktwerking moeten de (toenemende) kosten van de gezondheidszorg in de hand worden gehouden.

WAARDEVASTE UITKERINGEN EN WELVAARTSVASTE UITKERINGEN

Uitkeringen zijn **waardevast** als de koopkracht van de uitkeringen gelijk blijft.

Waardevaste uitkeringen zijn gekoppeld aan de stijging van het gemiddelde prijsniveau (als maatstaf wordt de consumentenprijsindex gebruikt).

Uitkeringen zijn **welvaartsvast** als uitkeringsgerechtigden meedelen in de stijging van de welvaart.

Welvaartsvaste uitkeringen zijn gekoppeld aan de stijging van het gemiddelde loonniveau (als maatstaf wordt de gemiddelde stijging van de CAO-lonen bij de bedrijven gebruikt).

I/A-RATIO

De **i/a-ratio** is de verhouding tussen het aantal inactieven en het aantal actieven. Inactieven zijn personen die een uitkering ontvangen en actieven zijn personen die betaald werk verrichten.

$$i/a\text{-ratio} = \frac{\text{inactieven (in uitkeringsjaren)}}{\text{actieven (in arbeidsjaren)}}$$

Door de sterke toename van het aantal AOW-ers zal de i/a-ratio stijgen. Er komen in verhouding minder actieven die premies betalen en meer inactieven die uitkeringen ontvangen.

De kosten van de vergrijzing kunnen worden opgevangen door hogere premies en lagere uitkeringen.

Zowel hogere premies als lagere uitkeringen vinden velen niet wenselijk. Door hogere premies daalt het besteedbaar inkomen van de actieven en door lagere uitkeringen daalt het besteedbaar inkomen van de inactieven.

Er zijn andere mogelijkheden om de financiële gevolgen van de vergrijzing op te vangen.

- Door het vergroten van de productie per werkende kan een groeiend aantal inactieven betaald worden zonder dat de netto inkomens van de actieven dalen.
De productie per werkende kan worden vergroot door actieven meer uren per jaar te laten werken of door verhoging van de arbeidsproductiviteit.
- Door verlaging van de i/a-ratio wordt het aantal actieven ten opzichte van het aantal inactieven groter, waardoor het makkelijker is de inactieven een uitkering te verschaffen en die uitkering op peil te houden.
De i/a-ratio kan worden verlaagd door maatregelen te nemen waardoor het aantal actieven toeneemt en het aantal inactieven afneemt.

OMSLAGSTELSEL EN KAPITAALDEKKINGSSTELSEL

Door de vergrijzing wordt financiering van de AOW middels het huidige omslagstelsel erg kostbaar. Van een **omslagstelsel** is sprake als uitkeringen in een jaar worden betaald uit premieafdrachten in hetzelfde jaar.

Om de kosten van de vergrijzing op te vangen heeft de overheid besloten een AOW-spaarfonds op te richten zodat in de toekomst financiering van de AOW gedeeltelijk via een kapitaaldekkingsstelsel kan gaan plaatsvinden. Van een **kapitaaldekkingsstelsel** is sprake als toekomstige uitkeringen worden betaald uit eerder afgedragen premies die zijn gespaard en belegd.